

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı :**8364**.....
Tarih :**14.10.2024**.....

17980

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Adalet Bakanı Yılmaz Tunç* tarafından Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Son dönemde Türkiye cezaevlerinde, özellikle siyasi mahpuslara yönelik hak ihlallerinde kayda değer bir artış yaşanmaktadır. Birçok insan hakları kuruluşu, siyasi tutukluların sağlık hizmetlerinden, sosyal haklardan ve aile görüşlerinden mahrum bırakıldığını, infazlarının keyfi şekilde yakıldığını ve ağır tecrit koşullarına maruz bırakıldıklarını defalarca dile getirmiştir. Bu tür uygulamalar hem Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na hem de uluslararası hukukun temel normlarına açıkça aykırıdır. Tecrit, görüş kısıtlamaları ve sağlık gibi temel haklardan yararlandırılmama gibi insanlık dışı muameleler, siyasi mahpuslar üzerinde baskı aracı olarak kullanılmakta ve mahpuslar onur kırıcı, keyfi uygulamalarla karşı karşıya kalmaktadır.

Malatya Akçadağ T Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşananlar, bu hak ihlallerinin en somut örneklerinden biri olarak gündeme gelmiştir. Cezaevinde tutuklu ve hükümlülerin sağlık hizmetlerine erişiminin engellendiği ve özellikle ağız içi ve çıplak arama dayatmalarının son altı aydır sürdüğü bildirilmektedir. Bu insanlık onuruna aykırı dayatma, birçok mahpusun hastaneye gitmeyi reddetmesine neden olmakta, bu da tedavi haklarının fiilen ellerinden alınmasına yol açmaktadır. Özellikle kronik hastalıklara sahip ve ileri yaştaki mahpusların sağlık durumlarının bu keyfi uygulamalar nedeniyle daha da kötüleştiği ifade edilmektedir.

Ağız içi arama dayatması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesine, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 4. maddesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. maddesine, Hasta Hakları Yönetmeliği'ne ve Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CPT) tavsiyelerine açıkça aykırıdır. Bu tür uygulamalar, mahpusların onurunu zedeleyerek, sağlık haklarını ciddi şekilde ihlal etmekte ve insanlık dışı muameleyle sebebiyet vermektedir.

72 yaşındaki Behçet hastası Yusuf Sertkaya'nın hastaneye gitmeyi reddetmesi, bu arama dayatmasının ne kadar ciddi sonuçlara yol açtığını ortaya koymaktadır. Aynı şekilde, kolunu kıran Ali Ünlü, ağız içi arama dayatması nedeniyle hastaneye gitmemiş ve kendi imkânlarıyla

tedavi olmaya çalışmış, ancak sağlık durumu daha da kötüleşmiştir. Bunun yanı sıra, mahpus Mehmet Ali Yaşa'nın kanser teşhisinin gecikmesi ve ancak hastalığın son evresinde teşhis konulabilmesi, bu uygulamaların hayati tehlikeler doğurduğunu göstermektedir. Yaşa, hastaneye sevk edilmesinden kısa bir süre sonra tahliye edilmiş, ancak bu gecikme sonucu hayatını kaybetmiştir.

Diğer taraftan, ağır sağlık sorunları bulunan mahpus Serdar Köse de bu dayatma nedeniyle tedavi olmayı reddedenlerden biridir. Kolunu kıran ve acil ameliyat olması gereken Musa Külter de benzer şekilde bu uygulama sebebiyle tedaviye erişim hakkından mahrum kalmıştır.

Bu tür sağlık hakkı ihlallerinin, cezaevi yönetimi tarafından askeri birimlerin talimatına dayandırıldığı iddia edilmektedir. Ancak, cezaevi yönetimlerinin mahpusların sağlık haklarını koruma yükümlülüğü Anayasa ve uluslararası hukuk tarafından güvence altına alınmıştır. Hiçbir şart altında mahpusların sağlık hakkı kısıtlanamaz ve bu tür keyfi uygulamalar derhal sonlandırılmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Akçadağ T Tipi Kapalı Cezaevi'nde uygulanan ağız içi ve çıplak arama dayatması hangi yasal dayanağa dayanmaktadır?
2. Uygulamanın Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesi, Ceza İnfaz Kurumları Tüzüğü'nün 4. maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi ve Hasta Hakları Yönetmeliği'ne aykırılığı konusunda Adalet Bakanlığı'nın bir değerlendirmesi var mıdır?
3. Cezaevlerindeki ağız içi ve çıplak arama uygulaması, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CPT) tavsiyelerine uygun mudur?
4. Bu uygulamanın hukuki ve insan hakları standartlarıyla uyumlu hale getirilerek kaldırılması adına herhangi bir düzenleme yapılması düşünülmekte midir?
5. Akçadağ T Tipi Kapalı Cezaevi'nde ağız içi ve çıplak arama dayatması sebebiyle tedavi olamayan mahpus Yusuf Sertkaya'nın sağlık durumu hakkında herhangi bir inceleme başlatılmış mıdır? Behçet hastası olan Sertkaya'nın tedaviye erişiminin engellenmesi karşısında Adalet Bakanlığı'nın aldığı önlemler nelerdir?
6. Siyasi mahpuslar Ali Ünlü'nün, Serdar Köse'nin, Musa Külter'in sağlık hakkını engelleyen cezaevi yönetimi hakkında soruşturma başlatılmış mıdır? Başlatılmış ise bu soruşturma hangi kapsam ve içerikte yürütülmektedir. Başlatılmamış işe gerekçesi nedir?
7. Son dönemde siyasi mahpuslara yönelik artan hak ihlalleri, tecrit uygulamaları ve sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkının kısıtlanması ile ilgili bakanlığınızın aldığı tedbirler nelerdir?
8. Cezaevlerinde sağlık hizmetlerinden faydalanamayan mahpus sayısı kaçtır? Bu kişilerin sağlık durumlarının kötüleşmesine dair bir raporlama yapılmış mıdır?

9. Akçadağ Cezaevi'nde mahpusların sağlık hakkını ihlal eden ağız içi arama uygulamaların sona erdirilmesi için bakanlığınız ne gibi girişimlerde bulunacaktır?
10. Cezaevi yetkililerinin arama uygulamalarını askeri birimlerin talimatı doğrultusunda gerçekleştirdiği iddiaları doğru mudur? Askeri birimler cezaevi idaresine talimat verebilirler mi? Buna dair bakanlığınızın görüşü nedir?